

Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики

Том 12, № 2(30), травень – серпень 2019 р.

Редакційна колегія

Головний редактор –

д-р фарм. наук, проф. О. І. Панасенко

Заступники головного редактора –

д-р фарм. наук, проф. А. Г. Каплаушенко

д-р мед. наук, проф. С. Я. Доценко

Відповідальний секретар –

д-р фарм. наук, проф. В. В. Парченко

проф. К. В. Александрова (Запоріжжя)

проф. І. Ф. Беленічев (Запоріжжя)

проф. І. В. Бушуєва (Запоріжжя)

проф. С. О. Васюк (Запоріжжя)

проф. В. А. Візір (Запоріжжя)

проф. О. В. Ганчева (Запоріжжя)

проф. В. В. Гладишев (Запоріжжя)

проф. А. М. Дашевський (Берлін, ФРН)

проф. Л. В. Деримедвідь (Харків)

акад. НАМН України, проф. Б. С. Зіменковський (Львів)

проф. Є. Г. Книш (Запоріжжя)

проф. С. І. Коваленко (Запоріжжя)

проф. М. Ю. Колесник (Запоріжжя)

проф. О. В. Мазулін (Запоріжжя)

проф. І. А. Мазур (Запоріжжя)

д-р фарм. наук Ігор Муха (Вроцлав, Польща)

акад. НАМН України, чл.-кор. НАН України,

проф. О. С. Никоненко (Запоріжжя)

д-р мед. наук Джаннато Пагано (Неаполь, Італія)

проф. М. І. Романенко (Запоріжжя)

проф. З. Б. Сакіпова (Алмати, Республіка Казахстан)

проф. В. Д. Сиволап (Запоріжжя)

проф. Е. Л. Тарасявичюс (Каунас, Литовська Республіка)

д-р мед. наук Роланд Франкенбергер (Мемфіс, США)

проф. Клара Шертаєва (Шимкент, Республіка Казахстан)

Editorial Board

Editor-in-Chief – О. І. Panasenko

Deputy Editor-in-Chief –

A. H. Kaplaushenko

S. Ya. Dotsenko

Executive secretary – V. V. Parchenko

K. V. Aleksandrova (Zaporizhzhia, Ukraine)

I. F. Bielenichev (Zaporizhzhia, Ukraine)

I. V. Bushuieva (Zaporizhzhia, Ukraine)

A. M. Dashevsky (Berlin, Germany)

L. V. Derymedvid (Kharkiv, Ukraine)

Roland Frankenberger (Memphis, USA)

O. V. Hancheva (Zaporizhzhia, Ukraine)

V. V. Hladyshv (Zaporizhzhia, Ukraine)

Ye. H. Knysh (Zaporizhzhia, Ukraine)

M. Yu. Kolesnyk (Zaporizhzhia, Ukraine)

S. I. Kovalenko (Zaporizhzhia, Ukraine)

O. V. Mazulin (Zaporizhzhia, Ukraine)

I. A. Mazur (Zaporizhzhia, Ukraine)

Igor Mucha (Wroclaw, Poland)

O. S. Nykonenko (Zaporizhzhia, Ukraine)

Gennaro Pagano (Naple, Italy)

M. I. Romanenko (Zaporizhzhia, Ukraine)

Z. B. Sakipova (Almaty, Kazakhstan)

Clara Shertaeva (Shymkent, Kazakhstan)

V. D. Syvolap (Zaporizhzhia, Ukraine)

E. L. Tarasiavichus (Kaunas, Lithuania)

S. O. Vasiuk (Zaporizhzhia, Ukraine)

V. A. Vizir (Zaporizhzhia, Ukraine)

B. S. Zimenkovskiy (Lviv, Ukraine)

**Науково-практичний
медичний журнал
Запорізького державного
медичного університету**

Видається з квітня 1997 року.
Виходить один раз на 4 місяці.
Свідоцтво про реєстрацію
КВ №21498-11298ПР
від 04.08.2015 р.
Передплатний індекс – 86298.

Атестований

ДАК України в галузі фармацевтичних та медичних наук,
(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 1328 від 21.12.2015 р.)

Журнал включений

до міжнародних наукометричних баз даних.
Статті, що надходять до журналу, рецензуються за процедурою Double-blind.
Електронні копії опублікованих статей передаються до Національної бібліотеки ім. Вернадського для вільного доступу в режимі on-Line.

Ліцензія Creative Commons

Рекомендовано до друку

Вченою радою ЗДМУ
протокол № 11 від 26.06.2019 р.
Підписано до друку
27.06.2019 р.

Редакція:

Начальник редакційно-видавничого відділу
В.М. Миклашевський
Літературний редактор
О.С. Савеленко
Дизайн і верстка
Ю.В. Полулан

Адреса редакції і видавця:

69035, Україна,
м. Запоріжжя,
пр. Маяковського, 26, ЗДМУ,
e-mail: med.jur@zsmu.zp.ua
<http://pharmed.zsmu.edu.ua>

Віддруковано

у друкарні ТОВ «Х-ПРЕСС»
69068, м. Запоріжжя,
вул. Кругова, 165/18,
тел. (061) 220-42-29.
Свідоцтво про держреєстрацію
АОО №198468 від 01.07.1999 р.
Формат 60x84/8.
© Папір крейдяний,
безкислотний,
Умов. друк. арк. 6.
Тираж 200 прим. Зам. № 6/19.

Current issues in pharmacy and medicine: science and practice

Volume 12 No. 2 2019

Scientific Medical Journal. Established in April 1997
Zaporizhzhia State Medical University

Submit papers are peer-reviewed

Maiakovskiy Avenue, 26,
Zaporizhzhia, 69035,
UKRAINE

e-mail: med.jur@zsmu.zp.ua
<http://pharmed.zsmu.edu.ua>

© Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики, 2019

ОРИГІНАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Бігдан О. А.

Фізико-хімічні властивості 2-((5-(3,4-фторфеніл)-4-R₂-1,2,4-тріазол-3-іл)тіо)-1-арилетанонів та їхніх відновлених систем

Ігнатова Т. В., Каплаушенко А. Г., Фролова Ю. С.

Створення, дослідження фізичних і хімічних властивостей 2-((4-R-5-фенетил-4H-1,2,4-тріазол-3-іл)тіо)етанових(пропанових, бензойних)кислот і солей 2-((4-R-5-фенетил-4H-1,2,4-тріазол-3-іл)тіо)етанових кислот

Чабан Т. І., Огурцов В. В., Матійчук В. С., Гончаренко О. В., Чабан І. Г.

Синтез деяких нових N заміщених 5-гідрокси-7-метил-3H-тіазоло[4,5-b]піридин-2-онів як потенційних біологічно активних речовин

Кречун А. В., Михайленко О. О., Ковальов С. В., Орлова Т. Г.

Скринінг накопичення біологічно активних речовин в ірисі угорському впродовж вегетаційного періоду

Кисличенко О. А., Процька В. В., Журавель І. О.

Дослідження фотосинтезувальних пігментів трави канни садової деяких сортів

Іосипенко О. О., Кисличенко В. С., Омельченко З. І.

Мінеральний склад листя кабачків

Варинський Б. О., Карпун Є. О., Парченко В. В., Панасенко О. І., Киричко Б. П., Гиренко І. В.

Розробка методики визначення та дослідження піперидиній 2-((5-(фуран-2-іл)-4-феніл-4H-1,2,4-тріазол-3-іл)тіо)ацетату у молоці корів через 12 годин після введення

Олійников Д. С., Каплаушенко А. Г.

Обґрунтування підходу до розроблення технології виготовлення таблеток ізосорбиду динітрату з модифікованим вивільненням

Кухтенко А. С., Гладух Е. В.

Разработка состава таблеток Кардиостен с использованием метода математического планирования эксперимента

Корнієвський Ю. І., Одинцова В. М., Корнієвська В. Г., Кандибей Н. В., Богуслаєвська Н. Ю.

Технологія виробництва та хромато-мас-спектроскопія настоек валеріани лікарської

ORIGINAL RESEARCH

116 Bihdan O. A.

Physical-chemical properties of 2-((5-(3,4-fluorophenyl)-4-R₂-1,2,4-triazol-3-yl)thio)-1-arylethanons and their reduced systems

123 Ihnatova T. V., Kaplaushenko A. H., Frolova Yu. S.

Creation, study of physical and chemical properties of 2-((4-R-5-phenethyl-4H-1,2,4-triazole-3-yl)thio)ethanoic(propanoic, benzoic)acids and salts of 2-((4-R-5-phenethyl-4H-1,2,4-triazole-3-yl)thio)ethanoic acid

129 Chaban T. I., Ohurtsov V. V., Matiichuk V. S., Honcharenko O. V., Chaban I. H.

Synthesis of some new N substituted 5-hydroxy-7-methyl-3H-thiazolo[4,5-b]pyridin-2-ones as potential biologically active compounds

135 Krechun A. V., Mikhailenko O. O., Kovalev S. V., Orlova T. H.

Screening of accumulation of biologically active substances of *Iris hungarica* during vegetation period

141 Kyslychenko O. A., Protska V. V., Zhuravel I. O.

The study of photosynthesis pigments of *canna hybrida* herb of some varieties

148 Iosypenko O. O., Kyslychenko V. S., Omelchenko Z. I.

Mineral composition of vegetable marrows leaves

153 Varynskyi B. O., Karpun Ye. O., Parchenko V. V., Panasenko O. I., Kyrychko B. P., Hyrenko I. V.

Development of determination method and study of piperidinium 2-((5-(furan-2-yl)-4-phenyl-4H-1,2,4-triazol-3-yl)thio)acetate in milk of cows in 12 hours after administration

160 Oliinykov D. S., Kaplaushenko A. H.

Substantiation of manufacture technology development for the tablets of isosorbide dinitrate with modified release

166 Kukhtenko O. S., Hladukh Ye. V.

Development of the composition of the tablets "Cardiosten" using the method of mathematical planning of the experiment

172 Korniiievskiy Yu. I., Odyntsova V. M., Korniiievskaya V. H., Kandybei N. V., Bohuslavskaya N. Yu.

Production technology and chromatography-mass spectroscopy of the *valeriana officinalis* tinctures

ОРИГІНАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Хромильова О. В.

Щодо поєднання гліцину та тіотриазоліну в одній лікарській формі

Зарічна Т. П., Райкова Т. С., Британова Т. С., Ассані Досі Райнна

Маркетингове дослідження національного ринку антиаритмічних лікарських засобів

Костюк І. А., Косяченко К. Л.

Інтегрований ABC/VEN-аналіз лікарських призначень при фармакотерапії бронхіальної астми в дітей

Карпюк У. В., Чолак І. С., Ємельянова О. І., Кисличенко В. С.

Аналіз обсягів реалізації рослинних лікарських засобів із кровоспинною дією

Гала Л. О.

Методологія формування системи національних стандартів належної аптечної практики та стандартних операційних процедур

Аніщенко М. А.

Антикорупційний менеджмент у закладах охорони здоров'я: правовий аспект

ОГЛЯДИ

Соловійов О. С.

Організація діяльності аптек

Кузнєцова Л. П., Панасенко М. О.

Коморбідна патологія у хворих на множинну мієлому

Возний О. В., Германчук С. М., Струк В. І., Біда В. І., Погоріла А. В.

Стан і перспективи розвитку стоматологічної допомоги населенню України

ORIGINAL RESEARCH

181 Khromylova O. V.

Combination of glycin and thiotriazolin in a single medicinal form

186 Zarichna T. P., Raikova T. S., Brytanova T. S., Assani Doshi Rainna

Marketing research of the national antiarrhythmic drugs market

190 Kostiuk I. A., Kosiachenko K. L.

Integrated ABC/VEN-analysis of medicinal prescribing in pharmacotherapy of bronchial asthma in children

196 Karpiuk U. V., Cholak I. S., Yemelianova O. I., Kyslychenko V. S.

Analysis of sales volumes of herbal remedies with hemostatic effect

202 Hala L. O.

Methodology of the formation of National standards of Good Pharmacy practice and standard operating procedures system

209 Anishchenko M. A.

Anti-corruption management in the health care system: the legal aspect

REVIEW

215 Soloviov O. S.

Organization of pharmacy

222 Kuznietsova L. P., Panasenko M. O.

Comorbidities in patients with multiple myeloma

228 Voznyi O. V., Hermanchuk S. M., Struk V. I., Bida V. I., Pohorila A. V.

State and development prospects of dental care for the Ukrainian population

Міжнародна індексація журналу / Indexing

Ulrich's Periodicals Directory (США)

Worldcat (США): http://www.worldcat.org/search?q=on%3ADGCNT+http%3A%2F%2Fjournals.urban.ua%2Findex.php%2Findex%2Foai+2306-8094+UANTU&fq=&dblist=638&qt=first_page

Index Copernicus: <http://www.journals.indexcopernicus.com/+++++,p5664,3.html>

BASE (Bielefeld Academic Search Engine): <http://www.base-search.net/Search/Results?lookfor=uri%3Ahttp%3A%2F%2Fpharmed.zsmu.edu.ua%2F&type=all&ling=1&name=&thes=&refid=dcreesen&newsearch=1>

Google Scholar (Академія): <https://scholar.google.com.ua/citations?user=4D2nRcgAAAAJ&hl=ru>

ROAD (Франція): http://road.issn.org/issn/2409-2932-aktual-ni-pitanna-farmacevti-noi-i-medi-noi-nauki-ta-praktiki#.VtbnPH2LQ_5

Publons: <https://publons.com/journal/35108/current-issues-in-pharmacy-and-medicine-science-an>

East View: <https://shop.eastview.com/results/item?SKU=5121515P>

eLibrary(РІНЦ): <http://elibrary.ru/contents.asp?titleid=38053>

Антикорупційний менеджмент у закладах охорони здоров'я: правовий аспект

М. А. Аніщенко

Запорізький державний медичний університет, Україна

Мета роботи – проаналізувати поняття антикорупційного менеджменту та організаційно-правові аспекти здійснення антикорупційної діяльності в закладах охорони здоров'я, на основі проаналізованого матеріалу дати визначення поняттю «антикорупційний менеджмент в закладах охорони здоров'я», визначити правові проблеми в організації зазначеної діяльності та окреслити шляхи їх вирішення.

Матеріали та методи. Матеріалом дослідження є чинні нормативно-правові акти та нормативні документи, що регламентують здійснення антикорупційної діяльності в закладах охорони здоров'я. Використовували структурно-функціональний і системно-аналітичний методи, метод інформаційного пошуку та узагальнення.

Результати. Аналізуючи чинні нормативно-правові акти, з'ясували, що антикорупційний менеджмент включає такі основні напрями діяльності (функції): визначення особи (підрозділу), відповідальної за запобігання та виявлення корупції в закладі охорони здоров'я, створення необхідних умов для її (його) успішної роботи; розроблення та затвердження необхідних внутрішніх документів із питань антикорупційної діяльності, їхнє постійне своєчасне оновлення; імплементація антикорупційних норм в інші внутрішні документи закладу охорони здоров'я; оцінювання корупційних ризиків; забезпечення належного запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; забезпечення відкритості та прозорості діяльності закладу охорони здоров'я; провадження антикорупційної освіти працівників закладу охорони здоров'я; здійснення належного управління інформацією про корупційні правопорушення; забезпечення постійного ведення необхідних реєстрів і баз даних; контроль і моніторинг за ефективністю антикорупційних заходів.

Висновки. Антикорупційний менеджмент закладів охорони здоров'я є видом організаційно-розпорядчої діяльності керівників, засновників та уповноважених осіб (підрозділів) закладів охорони здоров'я всіх форм власності, що базується на правових нормах, котрі спрямовані на створення та функціонування ефективної системи запобігання, протидії корупції в закладах охорони здоров'я, а також контролю ефективності антикорупційних заходів. Деякі юридичні аспекти антикорупційного менеджменту потребують серйозного удосконалення.

Антикоррупционный менеджмент в учреждениях здравоохранения: правовой аспект

М. А. Анищенко

Цель работы – проанализировать понятие антикоррупционного менеджмента и организационно-правовые аспекты осуществления антикоррупционной деятельности в учреждениях здравоохранения, на основе проанализированного материала дать определение понятию «антикоррупционный менеджмент в учреждениях здравоохранения», определить правовые проблемы в организации указанной деятельности и наметить пути их решения.

Материалы и методы. Материал исследования – действующие нормативно-правовые акты и нормативные документы, регламентирующие осуществление антикоррупционной деятельности в учреждениях здравоохранения. Использовали структурно-функциональный и системно-аналитический методы, метод информационного поиска и обобщения.

Результаты. Анализируя действующие нормативно-правовые акты, установили, что антикоррупционный менеджмент включает следующие основные направления деятельности (функции): определение лица (подразделения), ответственного за предотвращение и выявление коррупции в учреждении здравоохранения и создание необходимых условий для ее (его) успешной работы; разработка и утверждение необходимых внутренних документов по вопросам антикоррупционной деятельности, их постоянное своевременное обновление; имплементация антикоррупционного законодательства в другие внутренние документы учреждения здравоохранения; осуществление оценки коррупционных рисков; обеспечение надлежащего предотвращения и урегулирования конфликта интересов; обеспечение открытости и прозрачности деятельности учреждения здравоохранения; организация антикоррупционного образования работников учреждения здравоохранения; осуществления надлежащего управления информацией о коррупционных правонарушениях; обеспечение постоянного ведения необходимых реестров и баз данных; контроль и мониторинг за эффективностью антикоррупционных мер.

Выводы. Антикоррупционный менеджмент учреждений здравоохранения – вид организационно-распорядительной деятельности руководителей, учредителей и уполномоченных лиц (подразделений) учреждений здравоохранения всех форм собственности,

ВІДОМОСТІ ПРО СТАТТЮ

<http://pharmed.zsmu.edu.ua/article/view/171228>

УДК: 005:[343.352:614.21]-048.66
DOI: 10.14739/2409-2932.2019.2.171228

Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2019. – Т. 12, № 2(30). – С. 209–214

Ключові слова: антикорупційний менеджмент, заклади охорони здоров'я, запобігання та протидія корупції.

E-mail: AMAkpu@ukr.net

Надійшла до редакції: 02.04.2019 // Після доопрацювання: 11.05.2019 // Прийнято до друку: 21.05.2019

основанной на правовых нормах, направленный на создание и функционирование эффективной системы предотвращения и противодействия коррупции в учреждениях здравоохранения, а также контроля эффективности антикоррупционных мер. Некоторые юридические аспекты антикоррупционного менеджмента требуют серьезного совершенствования.

Ключевые слова: антикоррупционный менеджмент, учреждения здравоохранения, предотвращение и противодействие коррупции.

Актуальные вопросы фармацевтической и медицинской науки и практики. – 2019. – Т. 12, № 2(30). – С. 209–214

Anti-corruption management in the health care system: the legal aspect

М. А. Anishchenko

The purpose of the research. To analyze the concept of anti-corruption management and organizational and legal aspects of the implementation of anti-corruption activities in health care institutions, on the basis of the analyzed material, to define the concept of "anti-corruption management in health care institutions", to determine legal problems in the organization of the indicated activity and to outline ways of their solution.

Materials and methods. The research material is the current normative legal acts and normative documents regulating the implementation of anti-corruption activities in health care institutions. Structural-functional and system-analytical methods, method of information search and generalization were used.

Results. Analyzing the current legal acts, anti-corruption management includes the following main areas of activity (functions): determination of the person (unit) responsible for preventing and detecting corruption in the health care establishment and creating the necessary conditions for its (her) successful work; development and approval of the necessary internal documents on issues of anti-corruption activities, their constant and timely updating; implementation of anti-corruption legislation in other internal documents of the health care institution; realization of corruption risk assessment; ensuring proper prevention and conflict resolution of interests; ensuring openness and transparency of the health care institution's activities; organization of anti-corruption education of employees of the institution of health care; the proper management of information on corruption offenses; maintenance of the necessary registers and databases; control and monitoring of the effectiveness of anti-corruption measures.

Conclusions. Thus, the anti-corruption management of healthcare institutions is a type of organizational and managerial activity of managers, founders and authorized persons (departments) of healthcare institutions of all forms of ownership, based on legal norms, aimed at creating and operating an effective system of preventing and combating corruption in healthcare institutions, as well as control the effectiveness of anti-corruption measures. Some legal aspects of anti-corruption management require serious improvement.

Key words: anti-corruption management, hospitals, prevention and counteraction to corruption.

Current issues in pharmacy and medicine: science and practice 2019; 12 (2), 209–214

Протидія корупції на сучасній стадії розвитку суспільства і держави є одним із пріоритетних напрямів державної правової політики в Україні. Відповідно до даних міжнародної організації Трансперенсі Інтернешнл, за результатами опитувань експертів і представників бізнесу, Україна набрала 32 бали зі 100 можливих, на 2 бали більше, ніж торік, і посіла 122 місце за підсумками 2018 року, розділивши його з Малі, Малаві та Ліберією [1].

Як повідомляє РБК-Україна з посиланням на опитування КМІС, здійснене влітку 2018 року, 53,2 % респондентів мають досвід корупції під час отримання медичних послуг [2].

Тому питання побудови ефективної системи запобігання, протидії в закладах охорони здоров'я, тобто питання антикорупційного менеджменту, є надзвичайно актуальним і важливим, потребує продовження наукових розробок і практичних упроваджень.

Мета роботи

Проаналізувати поняття антикорупційного менеджменту та організаційно-правові аспекти здійснення антикорупційної діяльності в закладах охорони здоров'я, на основі проаналізованого матеріалу дати визначення поняттю «антикорупційний менеджмент у закладах охорони здоров'я», визначити правові проблеми в організації зазначеної діяльності та окреслити шляхи їхнього вирішення.

Матеріали і методи дослідження

Матеріалом дослідження є чинні нормативно-правові акти та нормативні документи, що регламентують здійснення антикорупційної діяльності в закладах охорони здоров'я. Використовували структурно-функціональний і системно-аналітичний методи, метод інформаційного пошуку та узагальнення.

Результати

За визначення С. Яременка та О. Яременко, антикорупційний менеджмент – це вид організаційно-управлінської діяльності у сферах управління ресурсами організації (фінансові, матеріальні, інформаційні), планування та організації діяльності, управління персоналом, спрямований на створення в державній організації системи запобігання та протидії корупції, усунення причин її виникнення [3]. За визначенням Б. Головкина, антикорупційний менеджмент – це діяльність із розроблення та впровадження антикорупційних стратегій і процедур у публічній і приватній сферах, а також здійснення контролю за їхньою ефективністю [4].

Аналізуючи чинні нормативно-правові акти, з'ясували, що антикорупційний менеджмент включає такі основні напрями діяльності (функції):

- визначення особи (підрозділу), відповідальної за запобігання та виявлення корупції в закладі охорони здоров'я, створення необхідних умов для її (його) успішної роботи;
- розроблення та затвердження необхідних внутрішніх документів із питань антикорупційної діяльності, їхнє постійне своєчасне оновлення;
- імплементація антикорупційних норм в інші внутрішні документи закладу охорони здоров'я;
- оцінювання корупційних ризиків;
- забезпечення належного запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності закладу охорони здоров'я;
- провадження антикорупційної освіти працівників закладу охорони здоров'я;
- здійснення належного управління інформацією про корупційні правопорушення;
- забезпечення постійного ведення необхідних реєстрів і баз даних;
- контроль і моніторинг за ефективністю антикорупційних заходів.

Отже, відповідно до вимог законодавства, в будь-якому закладі має бути визначена особа, що займається питаннями протидії корупції. Це випливає зі змісту ст. 61 Закону України «Про запобігання корупції» [5]. Постанова Кабінету України від 04.09.2013 р. № 706 «Питання запобігання корупції» зобов'язує керівників кожної державної установи, підприємства чи організації створювати такі підрозділи або визначати відповідних осіб, а також рекомендує інституалізацію боротьби з корупцією в комунальних установах, підприємствах, організаціях [6]. Національне агентство з питань запобігання корупції розробило спеціальні методичні рекомендації щодо діяльності уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції або уповноважених підрозділів. Виходячи з аналізу викладених актів, створення антикорупційних інституцій в межах закладу охорони здоров'я може бути у двох формах: у формі уповноваженої (відповідальної) особи або у формі підрозділу. Призначення керівника підрозділу має здійснюватись керівником закладу охорони здоров'я за погодженням із керівником уповноваженого підрозділу органу управління цього закладу охорони здоров'я. Рекомендовано, що на 100 працівників запропоновано одну штатну одиницю відповідного підрозділу. Варто врахувати кількість посадових осіб і кількість суб'єктів декларування, що працюють у закладі. Однак рекомендації не дають чітких вказівок у цьому випадку [7].

Рекомендовано забезпечити у функціонуванні уповноважених осіб (підрозділів) 2 основні принципи: пряме підпорядкування керівнику закладу та функціональну незалежність.

У комунальних або державних закладах, кількість працівників у яких не перевищує 50 осіб і їхня діяльність не пов'язана з високим корупційним ризиком (у тому числі надання медичних послуг), рекомендовано

визначити уповноважену особу. Однак перед тим, як визначити штатного працівника уповноваженою особою, потрібно перевірити її повноваження на наявність/відсутність конфлікту інтересів. Це означає, що не повинно бути розбіжності між приватним інтересом і повноваженнями певної особи, що можуть вплинути або впливають на об'єктивність ухвалених рішень. Оскільки в юридичних особах публічного права (тобто в комунальних і державних закладах охорони здоров'я) згідно з Законом України «Про запобігання корупції», положення щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів поширюється лише на посадових осіб (тобто працівників, що наділені організаційно-розпорядчими та/або адміністративно-господарськими функціями), аби повністю та безпележно зняти питання конфлікту інтересів у цьому випадку, керівникам закладів охорони здоров'я потрібно визначати уповноваженими особами працівників, що не є посадовими особами. Тобто уповноваженою особою бажано визначити працівника, який не наділений адміністративно-господарськими та/або організаційно-розпорядчими функціями, що виключає можливість керувати персоналом або розпоряджатися державним і комунальним майном. Отже, уповноваженою особою з питань запобігання та виявлення корупції закладу охорони здоров'я бажано визначити юрисконсульта, економіста, бухгалтера або іншого рядового працівника, який не є посадовою особою, для уникнення конфлікту інтересів.

Також цікавим питанням визначення та функціонування уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції в закладах охорони здоров'я є дотримання названого принципу функціональної незалежності, адже відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 р. № 706 і Методичних рекомендацій щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції вказано, що на уповноважених осіб (підрозділів) заборонено покладення будь-яких додаткових функцій, які дуже складно виконати в умовах визначення уповноваженою особою штатного працівника такого закладу (що здійснюється дуже часто в умовах браку фінансування та кількості штатних одиниць) [7]. Звісно, якщо, наприклад, на юрисконсульта закладу охорони здоров'я додатково покладено виконання функцій уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції, то принцип функціональної незалежності не буде реалізовано. З іншого боку, якщо реалізувати законне право працівника на працю за сумісництвом і прийняти цього ж юрисконсульта на 0,5 ставки юрисконсультом або іншим спеціалістом за сумісництвом в цьому ж закладі охорони здоров'я, прописати та відповідним чином затвердити відповідну посадову інструкцію, що відповідає завданням, функціям, правам та обов'язкам уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції, то на ці 0,5 ставки буде досягнута функціональна незалежність.

В іншому, ще доцільнішому варіанті, для забезпечення антикорупційної діяльності в закладі охорони здоров'я

слід виділити окрему ставку юрисконсульта або економіста (іншого фахівця) з відповідно прописаною посадовою інструкцією. Або, якщо бути зовсім точним у правовому аспекті, потрібно до штатного розкладу ввести посаду «професіонал з антикорупційної діяльності», що передбачена Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», який затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 р. № 327 (з актуальними змінами) з кодом 2414.2., що належить до розділу Класифікатора «Професіонали» [8].

Методичні рекомендації також визначають кваліфікаційні вимоги до уповноваженої особи або працівників уповноваженого підрозділу. Так, антикорупціонери закладів охорони здоров'я повинні мати вищу юридичну або економічну освіту та, бажано, стаж роботи у правоохоронних органах та інституціях внутрішнього аудиту. Цими методичними рекомендаціями визначено також обставини, за наявності яких особа не може бути призначена керівником (працівником) уповноваженого підрозділу або визначена уповноваженою особою.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції такими умовами є:

- досягнення 65-річного віку;
- визнання в установленому законом порядку недієздатною або такою, дієздатність якої обмежена;
- наявність судимості за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;
- позбавлення відповідно до рішення суду права займатися діяльністю, що пов'язана з виконанням функцій держави, або займати відповідні посади;
- наявність адміністративного стягнення за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення протягом 3 років від дня набуття відповідним рішенням суду законної сили;
- наявність громадянства іншої держави;
- непроходження спеціальної перевірки або ненадання згоди на її проведення;
- підпадання під заборону, що встановлена Законом України «Про очищення влади» [7].

Щодо останніх двох пунктів (з приводу спеціальної перевірки та очищення влади), аналізуючи Закони України «Про запобігання корупції» та «Про очищення влади», встановлено: до працівників юридичних осіб публічного права (а отже до працівників комунальних і державних закладів охорони здоров'я) названі норми не застосовуються, тобто спеціальна перевірка та перевірка згідно з Законом України «Про очищення влади» для цих працівників не передбачена. Вважаємо, що варто в методичних рекомендаціях ці норми додатково роз'яснити, аби помилково з них не випливали обов'язки проходження спеціальної перевірки уповноваженими особами з питань запобігання та виявлення корупції, в тому числі комунальних і державних закладів охорони здоров'я.

Серед внутрішніх антикорупційних документів, які потребують уваги, найважливішим, безумовно, є антикорупційна програма закладу охорони здоров'я. Частиною другою статті 62 Закону України «Про запобігання корупції» визначено, що в обов'язковому порядку антикорупційна програма затверджується керівниками:

1) державних, комунальних підприємств, господарських товариств (в яких державна або комунальна частка перевищує 50 %), де середньооблікова кількість працівників за звітний (фінансовий) рік перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує 70 млн гривень;

2) юридичних осіб, які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 млн гривень [5].

Це означає, що заклади охорони здоров'я, які реалізують свою діяльність у формі комунального некомерційного підприємства або казенного некомерційного підприємства, якщо їх середньооблікова кількість за звітний рік перевищує 50 осіб, а валовий дохід за рік перевищує 70 млн гривень, зобов'язані розробляти та затверджувати антикорупційну програму. Прогнозуємо, що таких закладів з обов'язком затвердити антикорупційну програму за типовою формою, що затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції, нараховуватиметься по Україні чимало.

Звертаємо увагу, що з аналізованої норми виходить, що приватні заклади охорони здоров'я (до прикладу аптеки та інші суб'єкти господарювання, що здійснюють фармацевтичну діяльність), які є учасниками публічних закупівель товарів, робіт і послуг, вартість котрих дорівнює або перевищує 20 млн гривень, також зобов'язані мати розроблену та затверджену антикорупційну програму встановленої форми.

Для закладів, що не відповідають названим критеріям, наявність затвердженої антикорупційної програми, що відповідає затвердженій НАЗК формі, є не обов'язковим елементом антикорупційного менеджменту. Такі заклади можуть або взагалі не мати антикорупційної програми, або розробити та затвердити програму в довільній формі.

Зауважимо також, що в разі затвердження антикорупційної програми, є необхідність призначення особи, яка відповідальна за реалізацію антикорупційної програми. Така особа не є тотожною уповноваженою особою з питань запобігання та виявлення корупції. Статус особи, котра відповідальна за реалізацію антикорупційної програми, визначається ст. 64 Закону України «Про запобігання корупції» [5].

Одним із найважливіших антикорупційних документів у будь-якій юридичній особі, зокрема в закладах охорони здоров'я, є план заходів щодо запобігання корупції, що розробляється уповноваженою особою та затверджується керівником закладу. Відзначимо також, що цей план заходів не є тотожним антикорупційній програмі, методичні рекомендації передбачають наявність як першого, так

і другого антикорупційного документа. Хоча, на нашу думку, в цьому є елементи певного зайвого дублювання і двох уповноважених осіб (з реалізації антикорупційної програми та з питань запобігання і виявлення корупції), і двох антикорупційних документів (антикорупційної програми та плану заходів щодо запобігання корупції). Вважаємо, прогресивне антикорупційне законодавство має рухатися в напрямі, зокрема й анулювання зайвих дублювань в антикорупційних правовідносинах.

Ще одним обов'язковим документом з антикорупційної діяльності в юридичних особах, у тому числі закладах охорони здоров'я, є звіт про оцінювання корупційних ризиків і заходи щодо їх усунення (мінімізацію). Обов'язкова наявність такого документа впливає зі змісту ч. 2 ст. 61 Закону України «Про запобігання корупції», якою передбачено, що керівник, засновники (учасники) юридичної особи забезпечують регулярне оцінювання корупційних ризиків в її діяльності та здійснюють відповідні антикорупційні заходи. Сама методологія оцінювання корупційних ризиків відсутня, однак варто використовувати під час визначення ризиків цього виду Методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, що затверджена рішенням НАЗК від 02.12.2016 р. № 126. Згідно з цією методологією, бажано створити власну методологію оцінювання корупційних ризиків у кожному конкретному закладі та/або положення про комісію з визначення корупційних ризиків закладу охорони здоров'я, аби ці важливі питання були чітко внормованими.

Важливим документом є також етичний кодекс кожного конкретного закладу охорони здоров'я, адже сумлінне виконання етичних норм є запорукою запобігання корупції, оскільки етичні норми допомагають боротися з корупцією навіть на побутовому рівні, викоринювати корупцію на перших етапах, є ціннісними соціокультурними антикорупційними орієнтирами. Функціонування таких кодексів передбачено ст. 37 Закону України «Про запобігання корупції».

Можливим і бажаним у рамках антикорупційного менеджменту є створення інших локальних актів антикорупційного спрямування, що детально регламентують певні антикорупційні процедури (наприклад, Положення про запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності посадових осіб закладів охорони здоров'я тощо).

Важливим питанням антикорупційного менеджменту є своєчасний перегляд та оновлення антикорупційних локальних документів.

Варто враховувати, що антикорупційні норми законодавства та антикорупційної програми мають бути імплементовані в інші локальні документи закладів охорони здоров'я (наприклад, положення про структурні підрозділи та організаційні процедури, антикорупційні застереження у господарсько-правових договорах і контрактах тощо).

Обов'язковими напрямками антикорупційної роботи є оцінювання корупційних ризиків і робота з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Ці питання вже частково висвітлені, мають низку правових проблем

і є предметом окремих наукових досліджень. У межах цього дослідження треба наголосити на обов'язковості такого виду діяльності для юридичних осіб, зокрема в закладах охорони здоров'я (оцінювання корупційних ризиків обов'язкове для закладів охорони здоров'я всіх форм власності, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів – для комунальних і державних закладів охорони здоров'я).

Щодо забезпечення відкритості та прозорості діяльності закладу охорони здоров'я, то це питання регулюється передусім ст. 60 Закону України «Про запобігання корупції», іншими нормативно-правовими актами [5]. Крім того, варто дотримуватися прозорості й у власне антикорупційній діяльності: на офіційному вебсайті закладу оприлюднювати інформацію щодо уповноваженої особи, контактні номери засобів зв'язку (бажано мобільного), адресу електронної пошти тощо; оприлюднювати антикорупційну програму, наказ про оцінювання корупційних ризиків, інші антикорупційні документи тощо.

Проведення освітніх антикорупційних заходів є обов'язковим нормативно визначеним елементом антикорупційного менеджменту, поживлення та поглиблення якого є доволі проблемним через відсутність освітніх програм для самих уповноважених. Вважаємо, що на рівні закладу охорони здоров'я актуальною є не тільки антикорупційна освіта працівників, але й антикорупційна освіта пацієнтів. Зустріч уповноваженої особи та керівника закладу охорони здоров'я з пацієнтами цього закладу щодо антикорупційних питань має бути звичайним антикорупційним освітнім заходом.

Здійснення належного управління інформацією про корупційні правопорушення в закладах охорони здоров'я означає, що така інформація в разі її отримання працівниками чи посадовими особами закладів охорони здоров'я має бути доведена до відома правоохоронних органів. Якщо ж ця інформація не була надана правоохоронним органам, настає адміністративна відповідальність за ст. 172⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення, суб'єктом якої (для закладів охорони здоров'я) є посадові особи закладів охорони здоров'я [9].

У межах антикорупційного менеджменту необхідно забезпечувати постійне ведення необхідних реєстрів і баз даних. До цих баз даних належать журнал консультацій з антикорупційних питань; журнал обліку осіб, яких притягнуто до юридичної відповідальності за корупційні чи пов'язані з корупцією правопорушення; журнал повідомлень про конфлікт інтересів; журнал повідомлень про корупційні правопорушення. Для зручності можна вести інші реєстри, наприклад, облік антикорупційних нормативно-правових актів.

Контроль і моніторинг ефективності антикорупційних заходів також є невіддільною складовою антикорупційного менеджменту в закладах охорони здоров'я. Цей вид діяльності покладається на уповноважених осіб (підрозділів) із питань запобігання та виявлення корупції закладів охорони здоров'я, а також підрозділи внутрішнього контролю.

Висновки

1. Антикорупційний менеджмент закладів охорони здоров'я є видом організаційно-розпорядчої діяльності керівників, засновників та уповноважених осіб (підрозділів) закладів охорони здоров'я всіх форм власності, що базується на правових нормах, спрямований на створення та функціонування ефективної системи запобігання, протидії корупції в закладах охорони здоров'я, а також контролю ефективності антикорупційних заходів.

2. Основними обов'язковими складовими антикорупційного менеджменту є визначення особи (підрозділу), яка відповідальна за запобігання та виявлення корупції в закладі охорони здоров'я, створення необхідних умов для її (його) успішної роботи; розроблення та затвердження необхідних внутрішніх документів із питань антикорупційної діяльності, їхнє постійне своєчасне оновлення; імплементацію антикорупційних норм в інші внутрішні документи закладу охорони здоров'я; оцінювання корупційних ризиків; забезпечення належного запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; забезпечення відкритості, прозорості діяльності закладу охорони здоров'я; провадження антикорупційної освіти працівників закладу охорони здоров'я; здійснення належного управління інформацією про корупційні правопорушення; забезпечення постійного ведення необхідних реєстрів і баз даних; контроль і моніторинг за ефективністю антикорупційних заходів.

3. Деякі юридичні аспекти антикорупційного менеджменту потребують серйозного удосконалення. Наприклад, вважаємо за потрібне усунути певне дублювання функцій уповноважених осіб із питань запобігання та виявлення корупції та відповідальних осіб за реалізацію антикорупційної програми через внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції». Так, відсутня методика провадження антикорупційної діяльності в юридичних особах приватного права (до яких належать приватні заклади охорони здоров'я), що потребує врегулювання на рівні Кабінету Міністрів України. Вважаємо за потрібне впровадити методологію здійснення антикорупційної діяльності саме в закладах охорони здоров'я (оскільки вони мають свою специфіку) на рівні Міністерства охорони здоров'я.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: author has no conflict of interest to declare.

Відомості про автора:

Аніщенко М. А., канд. юр. наук, доцент каф. управління і економіки фармації, медичного та фармацевтичного права, Запорізький державний медичний університет, Україна.

Сведения об авторе:

Анищенко М. А., канд. юр. наук, доцент каф. управления и экономики фармации, медицинского и фармацевтического права, Запорожский государственный медицинский университет, Украина.

Information about author:

Anishchenko M. A., PhD, Associated Professor of the Department of Management and Pharmacy Economics, Medical and Pharmaceutical Law, Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine.

Список літератури

- [1] «Індекс сприйняття корупції»: Україна дещо зміцнила позиції. URL.: <https://www.radiosvoboda.org/a/29735869.html>
- [2] Українці назвали найбільш корупційні сфери. URL.: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraintsy-nazvali-naibolee-korruptsiionnye-1544099504.html>
- [3] Яременко С., Яременко О. Антикорупційна програма як інструмент антикорупційного менеджменту державної організації. *Держслужба-вець*. 2016. №1. URL.: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2016/january/issue-1/article-14777.html>
- [4] Головкін Б. Антикорупційний менеджмент у митній справі. *Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі*: зб. тез доп. Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 26 квітня 2016. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. С. 60–65. URL.: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11166/1/Golovkin_60-65.pdf
- [5] Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
- [6] Питання запобігання та виявлення корупції: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 р. №706. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-%D0%BF>
- [7] Методичні рекомендації щодо діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції: затверджені рішенням НАЗК від 13.07.2017 р. №317. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0317884-17>
- [8] Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій»: затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 р. №327 (з актуальними змінами). URL.: https://vk24.ua/useful_information/klasifikator-profesiy
- [9] Кодекс України про адміністративні правопорушення від 04.12.1984 р. №8073-X. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>

References

- [1] «Index of Corruption Perception»: Ukraine has strengthened its position somewhat. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/29735869.html> [in Ukrainian].
- [2] Ukrainians nazvali naibilsh koruptsiini sfery [Ukrainians called the most corrupt areas]. Retrieved from <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraintsy-nazvali-naibolee-korruptsiionnye-1544099504.html> [in Ukrainian].
- [3] Yaremenko, S., & Yaremenko, O. (2016) Antykoruptsiina prohrama yak instrument antykoruptsiinoho menedzhmentu derzhavnoi orhanizatsii [Anticorruption program as an instrument of anti-corruption management of a state organization]. *Derzhsluzhbovcy*, 1. Retrieved from <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2016/january/issue-1/article-14777.html> [in Ukrainian].
- [4] Golovkin, B. (2016) Antykoruptsiinyi menezhment u mytnii spravi [Anticorruption management in customs]. *Fiskalna polityka v Ukraini v kryminalno-pravovomu vymiri* Abstracts of Papers of the All-Ukrainian Scientific and Praktical Conference, Retrieved from http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11166/1/Golovkin_60-65.pdf [in Ukrainian].
- [5] (2014) Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» vid 14.10.2014 r. №1700-VII [Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» from October 14, 2014, №1700-VII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n649> [in Ukrainian].
- [6] (2013) Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pytannia zapobihannia ta vyavlennia koruptsii» vid 04.09.2013 r. №706 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Issues of prevention and detection of corruption» from September 4, 2013 №706]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-%D0%BF> [in Ukrainian].
- [7] (2017) Metodychni rekomendatsii shchodo diialnosti upovnovazhenykh pidrozdiliv (upovnovazhenykh osib) z pytan zapobihannia ta vyavlennia koruptsii vid 13.07.2017 r. №317. [Methodical recommendations on the activities of authorized subdivisions (authorized persons) on prevention and detection of corruption from July 31, 2017, №317]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0317884-17> [in Ukrainian].
- [8] (2010) Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy DK 003:2010 «Klasyfikator profesii», zatverdzhenyi nakazom Derzhspozhyvstandartu Ukrainy vid 28.07.2010 r. №327 (z aktualnymy zminamy). [National Classifier of Ukraine DK 003: 2010 «Classifier of Occupations», approved by the Order of State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy of Ukraine dated July 28, 2010 №327 (with actual changes)]. Retrieved from https://vk24.ua/useful_information/klasifikator-profesiy [in Ukrainian].
- [9] (1984) Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 04.12.1984 r. №8073-X [Code of Ukraine on Administrative Offenses from December 4, 1984, №8073-X]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10> [in Ukrainian].